

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.88](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.88)

УДК 338.4

*С. В. Адонін,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID ID: 0000-0002-7083-7653
Ю. М. Калашнікова,
магістр кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID ID: 0000-0002-3362-0885
А. А. Смолянський,
магістр кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID ID: 0000-0002-7083-7653*

УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*S. Adonin
PhD in Economics,
Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Oles Honchar Dnipro National University
Yu. Kalashnikova
Master's student of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Oles Honchar Dnipro National University
A.A. Smolyansky
Master's student of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Oles Honchar Dnipro National University*

MANAGEMENT OF BUSINESS ACTIVITY OF THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

Ділова активність відіграє важливу роль у досягненні підвищення продуктивності та отримання прибутку в майбутньому. Успіх управління бізнесом вимагає фундаменту у вигляді надійної теоретичної основи. Ділова діяльність створює корпоративну репутацію, візитну картку в бізнесі. Характер прийняття організаційних рішень у сфері інтелектуального розвитку залежить від мети, реальності аналізу та дизайну ділової події. Наразі фінансове становище більшості компаній знаходиться під загрозою або близьке до неї. Причиною цього, є відсутність нових навичок та сучасних технологій, низька кваліфікація персоналу, у тому числі управлінського персоналу, що знижує здатність ефективно реагувати на виклики мінливого ринкового середовища. Ці системи визначають здатність цільової системи контролювати хід ділового підприємства. Неодмінною умовою успішного бізнесу є ефективне управління господарськими операціями, яке необхідно в повній мірі розглядати з чотирьох позицій - як конкурентну перевагу бізнесу, як міру його здатності просувати, як стимул праці та прибутку, показник економічних зв'язків. З метою досягнення конкурентоспроможності ділової діяльності потрібно вдосконалювати

спосіб контролю за функціонуванням підприємницької діяльності, який буде спрямовано на збільшення зайнятості, прибутку, покращення соціальної сфери підприємства та забезпечення розвитку економічних відносин на підприємстві.

У статті визначені теоретичні засади стосовно управління діловою активністю підприємства, її оцінки та напрямів зміцнення. Визначено, що ділова активність дозволяє підприємствам реалізовувати стратегічні плани розвитку, реалізовувати потенціал зростання, досягати лідерства на ринку, економічно керуючи всіма ресурсами. Розглянуто рівні ділової активності, основні властивості. Встановлено, що є змістом ділової активності та які правила управління діловою активністю підприємства. Проведено аналіз динаміки індексу очікувань ділової активності та наведено основні напрями її підвищення.

The business activity of the enterprise plays an important role in ensuring expanded reproduction and profitability in the future. Effective business management needs a foundation in the form of a reliable theoretical basis. Business activity forms the reputation of the company, is a calling card in business. The quality of organizational decisions in the field of strategic development depends on the objectivity, accuracy of evaluation and optimization of business activity of the enterprise. Currently, the financial condition of most companies is in crisis or close to it. The reason for this is primarily the lack of new technologies and modern equipment, low skills of employees, including management staff, which narrows the ability to respond professionally to the challenges of a changing market environment. These characteristics determine the objective feasibility of managing the business activity of enterprises. The key condition for successful business is effective management of business activity, which should be comprehensively considered from four positions - as a characteristic of competitive advantages of the enterprise, as a criterion of its ability to develop, as an incentive for employment and profitability, as an indicator of economic relations. In order to achieve competitiveness, the business activity of the enterprise is defined as a motivated process of managing the efficiency of economic activity of the enterprise, aimed at increasing employment, profitability, improving socio-economic infrastructure, ensuring the development of economic relations. The article defines the theoretical foundations for the management of business activity of the enterprise, its evaluation and areas of strengthening. It is determined that business activity allows companies to implement strategic development plans, realize growth potential, achieve market leadership, economically managing all resources. Levels of business activity, basic properties are considered. It is established what is the content of business activity and what are the rules for managing business activity of the enterprise. The analysis of the dynamics of the index of expectations of business activity is carried out and the main directions of its increase are given.

Ключові слова: ділова активність; підприємство; ефективність; інноваційний розвиток; індекс очікувань; стратегія.

Key words: business activity; enterprise; efficiency; innovative development; index of expectations; strategy.

Постановка проблеми. Основним критерієм підвищення ефективності використання ресурсів підприємства є управління діловою активністю. Системний підхід до управління діловою активністю полягає у взаємозв'язку всіх підрозділів підприємства та учасників, спільна мета яких – виробляти якісну продукцію для задоволення потреб споживача.

Сьогоднішні умови функціонування більшості підприємств можна охарактеризувати високим ступенем невизначеності та значною кількістю ризиків, тому спроможність швидко відреагувати на зміни в зовнішньому середовищі, при цьому не порушуючи рівень його ділової активності, є важливим завданням нормального функціонування підприємства.

Така ситуація вимагає від підприємств пристосування до кризових умов та пошуку нових напрямів покращення фінансового становища. За допомогою ефективного управління діловою активністю можна пристосувати підприємства до мінливого економічного середовища та виявити можливості потенційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання щодо управління діловою активністю дуже складні та потребують досконалого вивчення. Слід виділити праці Г.В. Савицької, Л.В. Донцової, Є.М. Руденко, М.Д. Білика, О.В. Павловської, В.В. Ковальова, Д. Ваньковича, І. Бланка, Н. Родіонової, Ю. Лисенко,

В. Савчука, О. та ін. Проте не дивлячись на значний внесок науковців, деякі питання цієї теми все ще залишаються маловивченими.

Формулювання цілей статті. Мета полягає у визначенні теоретичних засад стосовно управління діловою активністю підприємства, її оцінки та пошуку напрямів її зміцнення.

Виклад основного матеріалу. В умовах економічної нестабільності підприємствам необхідно пристосовуватись до мінливого середовища. Для цього керівники мають визначати ефективні напрями розвитку бізнесу, приймати оптимальні управлінські рішення, забезпечувати стабільність діяльності, а також підтримувати високий рівень рентабельності та платоспроможності.

Ділова активність є одним з важливих факторів, що визначають не тільки фінансову стабільність підприємств, але і їх здатність до інноваційного розвитку в поточний період і в майбутньому.

Актуальність ділової активності обумовлена тим, що на сучасному ринку високий рівень конкуренції і підприємства намагаються отримати якомога більший прибуток від діяльності з мінімальними витратами. Без управління підприємницькою діяльністю, у тому числі і діловою активністю, неможливо досягти ефективного і динамічного розвитку.

Ділова активність розкривається у всіх сферах господарської діяльності. На державному рівні це як індикатор економічних очікувань представників бізнес-суспільства. Ділова активність дозволяє підприємствам реалізовувати стратегічні плани розвитку, реалізовувати потенціал зростання, досягати лідерства на ринку, економічно керуючи всіма ресурсами.

Ділова активність відображає ефективність діяльності підприємства щодо обсягу споживання ресурсів у виробничому процесі, а також дає опис фінансово-господарської діяльності, розкриває потенціал і внутрішні можливості підприємства. У цілому, ділова активність може розглядатися з точки зору стратегічних цілей підприємства та з точки зору поточної виробничо-господарської діяльності.

У першому випадку ділова активність характеризує весь комплекс технологій управління, які спрямовані на просування організації на товарному і фінансовому ринках. У другому – розглядається більш вузько: як поточна і комерційна діяльність підприємства, заснована на зростанні ефективності і конкурентоспроможності [3].

Так як результати аналізу ділової активності є важливою складовою у розробці заходів щодо забезпечення діяльності підприємства, доцільно оцінювати рівень ділової активності. Характеристики рівнів ділової активності наведено на рис. 1.

Рис. 1. Характеристика рівнів ділової активності підприємства

Джерело: розроблено авторами

Високий рівень підприємства залежить від нормального рівня ділової активності. Ця фаза характеризується постійним потоком процесів для покращення операцій, підвищення ефективності фінансових ресурсів, моніторингу ділових подій, ретельного вивчення та аналізу ділової активності, оперативного управління та швидкого реагування на проблеми які виникають на підприємстві.

Кризова ситуація, спільна для компанії які мають рівень ефективності бізнесу відповідно середньому, така ситуація в компанії погіршує її фінансовий стан, з’являється нестабільність фінансових систем, інвестицій і прийняття обґрунтованих рішень, що відображає передбачуваність події бізнес-компонентів ділової активності підприємства.

Низький рівень ділових подій описує кризову ситуацію, спостерігається волатильність прогнозів, стабільні спади бізнесу, низька продуктивність, моніторинг досвіду бізнесу, стабілізація ризику в залежності від того, звідки вони приходять, в період кризи – змінюється практика управління. Вчасний аналіз кризової ситуації дозволяє вчасно знайти проблеми в компанії та запобігти банкрутству через вчасне прийняття рішень, щодо ділової активності. Розглянемо основні властивості ділової активності (рис. 2).

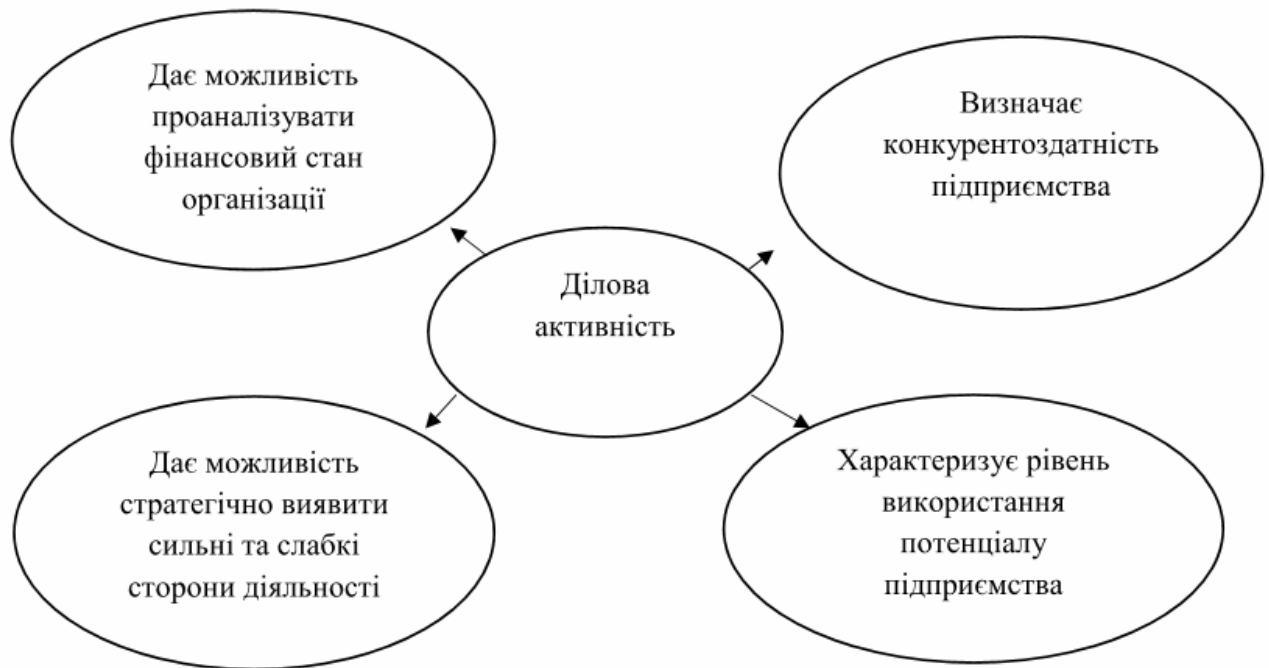

Рис. 2. Основні властивості ділової активності підприємства

Джерело: розроблено авторами

Отже, можна виділити чотири основні властивості ділової активності і всі вони тісно між собою пов'язані. Використання даних властивостей допоможе ефективно управляти діловою активністю підприємства, приймати своєчасні та зважені управлінські рішення та формувати оптимальні стратегії [6].

Суть управління діловою активністю визначається у впливі управління бізнесом на процеси створення, розподілу та перерозподілу всіх видів з метою подальшого вдосконалення господарських операцій підприємство загалом..

Управління діловою активністю включає в себе певні правила, виконання яких повинно забезпечити збільшення ділової активності (рис. 3).

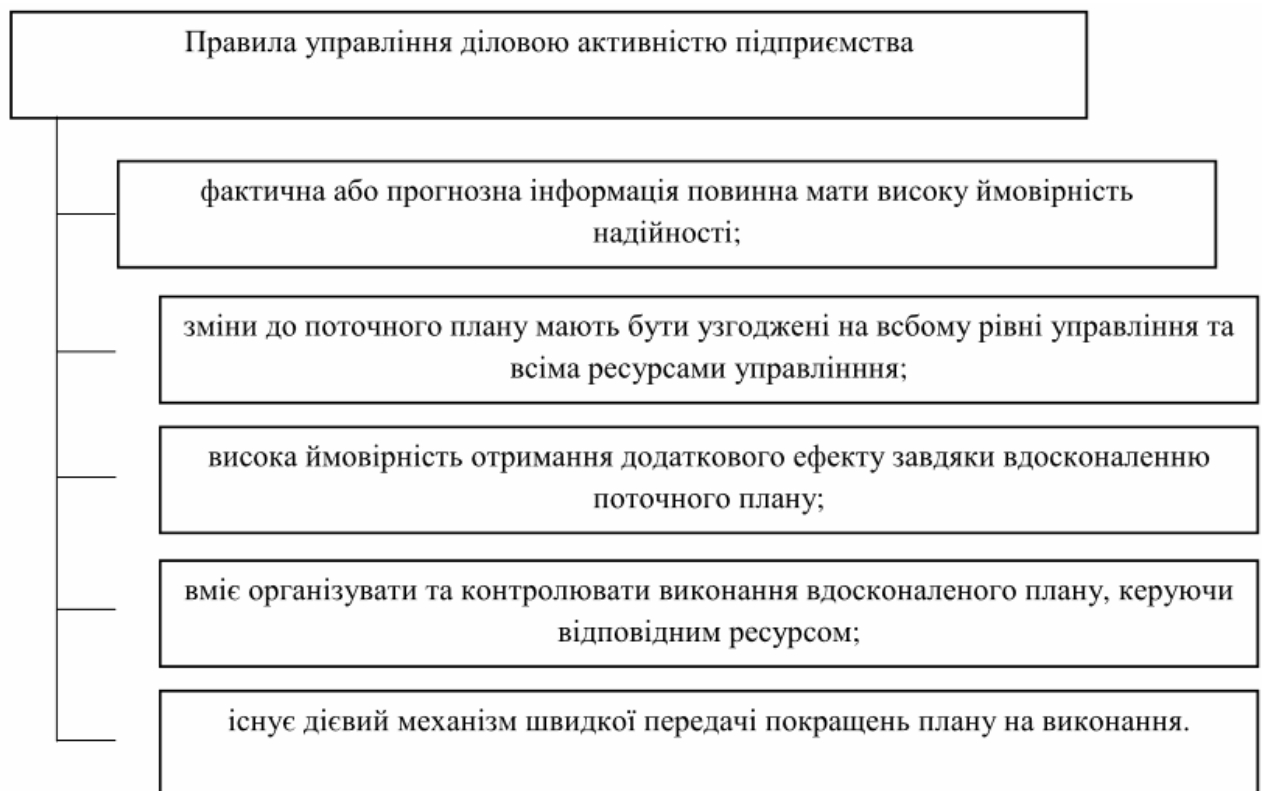

Рис. 3. Основні правила управління діловою активністю підприємства

Джерело: розроблено авторами

Однією з проблем сучасних підприємств є досягнення високого рівня ділової активності. Проте зараз не існує єдиного методу або підходу для оцінки ділової активності і тому виникає потреба вироблення якісних та обґрунтованих аналітичних процедур. Процес оцінки ділової активності має здійснюватися шляхом поєднання теоретичних знань та емпіричного досвіду. У процесі аналізу формуються припущення та уявлення про динаміку коливань підприємницької діяльності, визначаються причини.

Емпіричне дослідження зосереджено на тому, щоб зробити висновки про структурні складові ділової діяльності, визначити якісні та кількісні показники впливу і тим самим – відбір фактичної інформації. Дані, отримані на основі емпіричного аналізу, служать основою для діагностики господарської діяльності компанії [4].

Результати оцінки дають змогу визначити сучасний стан ділової активності, допомагають виявити показники та зв'язки між ними, що впливають на досліджуваний економічний феномен, та проблемні місця в управлінні підприємницькою діяльністю.

На основі опитувань підприємств реального сектору економіки розраховується індекс очікувань ділової активності підприємств. Це інструмент швидкої оцінки та дослідження тенденцій розвитку економіки. Даний індекс розраховується щомісяця, нейтральне значення становить 50 пунктів, очікування є позитивними, якщо значення є вищим за 50.

Нижче розглянемо загальні та секторальні значення індексу очікувань ділової активності за останні три місяці (рис. 4).

Рис. 4. Динаміка індексу очікувань ділової активності підприємств за вересень-листопад 2021 р.

Джерело: розроблено авторами

Як бачимо з рис. 4, загальний індекс становить трохи нижче нейтрального рівня. Причиною цього стало стрімке зростання цін на енергоносії, дефіцит сировини, збільшення витрат та поширення захворюваності у всьому світі.

Майже у всіх сферах спостерігається зниження індексу, окрім сфери будівництва. Загалом за всіма видами діяльності наявне позитивне очікування ділової активності, проте представники бізнесу прогнозують зростання цін на власну вироблену продукцію через зростання цін на сировину.

Важливим кроком у розвитку управління бізнесом є інноваційна культура. Це нова, але важлива концепція. Інноваційна культура — це система взаємовідносин між усіма аспектами інноваційної системи бізнесу та світу, які поєднуються із сприяттям креативному мисленню, реалізацією особистих і ділових навичок продуктивності та оптимізацією всього процесу розробки — від дизайну (генерація) до формування нової концепції.

Слід зазначити, що управління бізнесом є дуже складним завданням, яке є основною функцією компетентності управлінського персоналу. Тільки чіткі та обґрунтовані рішення, прийняті на основі економічного аналізу, можуть призвести до значного підвищення ефективності бізнесу. Його положення в економіці залежить від рівня ділової активності та ефективного функціонування бізнесу.

Основними напрямками підвищення ділової активності є такі:

- видання премій працівникам та їх мотивування, за рахунок чого підвищиться продуктивність праці;
- раціональність затрат сировини, матеріалів;
- вдосконалення науково-технічного прогресу;

- підвищення якості продукції;
- розвиток зовнішньої діяльності підприємства;
- максимізація прибутку.

Для збільшення ділової активності важливо здійснити оптимізацію дебіторської заборгованості. Таким чином, компанія може залучити бюро кредитних колекторів які з підтвердженням кредиту, будуть продавати рахунки покупців факторинговій компанії чи банку відразу ж, коли вони продають багато товарів, та страхувати кредити, щоб захистити їх від величезних втрат та від безнадійних кредитів. Таким чином, буде створена система санкції за прострочення виконання зобов'язань.

Висновки. Таким чином, управління діловою активністю є дуже складною фазою, на якій велика робота виконується за рахунок навичок управлінського персоналу. Тільки чіткі та обґрунтовані рішення, прийняті на основі економічного аналізу, можуть призвести до значного підвищення ефективності бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Жук Н.Т. Діагностика ділової активності в інформаційній системі управління підприємством. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні* : матеріали IV міжнар.наук.-практ.конф., 10-11 травня 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 333-335.
2. Жукевич С.М., Бурденюк Т.Г. Аналітична складова в управлінні діловою активністю підприємства. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* : матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Тернопіль, 2017. С. 228-231.
3. Кашена Н.Б., Горошанська Т.В., Польова Т.В. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія. Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. 196 с.
4. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 450 с.
5. Мешкова Н.Л. Оцінка ділової активності підприємства на макрорівні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 5. С. 508-511.
6. Польова Т. В. Ділова активність як комплексна економічна категорія та теоретичні аспекти її аналізу. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції* : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., м.Одеса, 26.05.2016 р. Херсон, 2016. С. 403-406.
7. Прядко Б.І. Теоретико-прикладні аспекти аналізу ділової активності підприємства. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю*: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по спеціальностях. вип.7. 2019 р. Полтава : ПДАА, 2019. 132 с.
8. Тарасюк Г.М., Протасова Л.В. Оцінка розвитку підприємства: теоретико-методичні та евристичні аспекти. Наукові праці НУХТ. К. : НУХТ, 2016. № 3. Том 22. С. 132–139.
9. Тимошик Н. С., Шимич І.Г. Оцінка результатів макросередовища та ділової активності підприємств. *Тенденції розвитку маркетингу в умовах економічних трансформацій* : монографія, ФОП Шпак В. Б, 2017. С. 205–214.
10. Тимчишин-Чемерис Ю.В., Гвоздь С.І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. Наука онлайн. 2015. №14. С. 161–170.
11. Ткачук Г.Ю. Оцінка ділової активності підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 13. Ч. 4. С. 88–90.
12. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10. С. 991–995.
13. Щербань О.Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2016. Том 23. № 2. С. 206-212.
14. Ясіновська І.Ф., Іщенко В.А. Ділова активність підприємства та шляхи її підвищення. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. Харків. 2019. С. 206-209.

References.

1. Zhuk, N.T. (2016), "Diagnosis of business activity in the enterprise management information system", *Stan i perspektivy rozvytku oblikovo-informatsijnoi systemy v Ukraini* [Status and prospects of development of the accounting and information system in Ukraine], Ternopil, Ukraine, pp. 333-335.
2. Zhukevych, S.M. and Burdeniuk, T.H. (2017), "Analytical component in the management of business activity of the enterprise", *Oblik, opodatkuвання i kontrol': teoriia ta metodolohiia* [Accounting, taxation and control: theory and methodology], Ternopil, Ukraine, pp. 228-231.
3. Kaschena, N.B., Horoshans'ka, T.V. and Pol'ova, T.V. (2016), *Dilova aktyvnist' pidpriemstva: sutnist' ta metodyka analizu* [Business activity of the enterprise: essence and methods of analysis], Ivanchenko Publishing House, Kharkiv, Ukraine.
4. Luchko, M.R., Zhukevych, S.M. and Farion, A.I. (2016), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Ternopil, Ukraine.
5. Mieshkova, N.L. (2015), "Assessment of business activity of the enterprise at the macro level", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky* [Global and national economic problems], Ukraine, pp. 508-511.
6. Pol'ova, T.V. (2016), "Business activity as a complex economic category and theoretical aspects of its analysis", *Perspektivy rozvytku obliku, kontroliu ta analizu u konteksti ievrointehratsii* [Prospects for the development

of accounting, control and analysis in the context of European integration], Kherson, Ukraine, pp. 403-406.

7. Priadko, B.I. (2019), "Theoretical and applied aspects of the analysis of business activity of the enterprise", *Suchasnyj stan i perspektyvy vdoskonalennia praktychnoi pidhotovky studentiv oblikovo-finansovoho profilu* [Current state and prospects for improving the practical training of students of accounting and finance], Poltava, Ukraine, p. 132.

8. Tarasiuk, H.M. (2016), "Assessment of enterprise development: theoretical and methodological and heuristic aspects", *Tendentsii rozvytku marketynhu v umovakh ekonomichnykh transformatsij*, vol. 3, pp. 132-139.

9. Tymoshyk, N. S. (2017), *Otsinka rezul'tativ makroseredovyscha ta dilovoi aktyvnosti pidpriemstv* [Evaluation of the results of the macro environment and business activity of enterprises], Ukraine, pp. 205-214.

10. Tymchyshyn-Chemerys, Yu.V. (2015), *Poniattia dilovoi aktyvnosti pidpriemstva ta napriamy ii pidvyschennia* [The concept of business activity of the enterprise and directions of its increase], Ukraine, pp. 161-170.

11. Tkachuk, H.Yu. (2015), "Assessment of business activity of the enterprise", *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu*, vol. 13, pp. 88-90.

12. Tomchuk, O.F. (2016), "Analytical support of business activity management of the enterprise", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, [Online], vol. 10, available at: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/205.pdf> (Accessed 9 Dec 2021).

13. Scherban', O.D. (2016), "Strategic guidelines for liquidity management and business activity of the enterprise", *Ekonomichnyj analiz* [Economic analysis], Ternopil, Ukraine, pp. 206-212.

14. Yasinovs'ka, I.F. and Ischenko, V.A. (2019), "Business activity of the enterprise and ways to increase it", *Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsial'noho rozvytku derzhavy* [Modern problems of legal, economic and social development of the state], Kharkiv, Ukraine, pp. 206-209.

Стаття надійшла до редакції 11.12.2021 р.